

פגישה נוספת בשבילי הגליל המערבי הביאה אותנו לכפר סמיע. נפגשנו, בטיילת בואכה הכניסה לכפר, עם עיסאם עלוואן מורה דרך מקומי.

עיסאם שירת בתותחנים, בהמשך הוא עבד 33 שנה במשטרה. סיים כמפקד נקודת השיטור הקהילתית בפקיעין. שם הוא פגש את התיירים והמטיילים ו"נדלק". את קורס מורה הדרך הוא עשה בשנת 2012. הוא נשוי ואב לארבעה - שלוש בנות ובן. הנייד – 0506276914.

סמיע מתנהלת כמועצה משותפת עם הכפר כיסרא, הגדול ממנה. בכיסרא יש 6500 תושבים, כולם דרוזים. בסמיע יש 2800 תושבים וזהו כפר מעורב של רוב דרוזי ומיעוט נוצרי ומוסלמי. (70% דרוזים, 28% נוצרים ו- 2% מוסלמים). ראש המועצה תמיד כיסראוי (להיות כיסראוי זו אינה מחמאה בלשון המעטה. יש הרבה סיפורים על אנשי הכפר, סיפורים מקבילים לסיפורים היהודיים על אנשי חלם).

סמיע מופיעה במסמכים היסטוריים – מופיעה במשנה ובתלמוד, מופיעה במסמכים צלבניים. יש ממצאים ארכיאולוגים, נמצאו בעת בניית בתים. יש סימני שריפה משנת 1261. הדרוזים הגיעו למרחב ולכפר בתקופת פאחר א דין ותקופת טהר אל עומר. הגרעין העתיק נבנה במהלך מאתיים השנים האחרונות.

כביש החצבת – בשנים 1963/4 חלו ומתו עשרות ??? (אין תיעוד) ילדים בשני הכפרים, שהיו מנותקים ללא דרך לרכב. התנועה נעשתה עם חמורים, סוסים וגמלים. אחרי שנודע המצב ביקר בכפר שר העבודה – יגאל אלון. יחידת המיעוטים פרצה כביש לכפרים בשנת 1964/5. הכביש מכונה "כביש החצבת". קטעי עיתונים על הפרשה נמצאים בסוף האגרת.

נסענו נסיעה מנהלתית לרחבה שליד בית העם. כאן צמצמנו רכבים, ונסענו לתצפית על הכפר מהכביש העולה לכיסרא, ממש ליד בית הקברות.

תצפית – סמיע נמצאת על גבעה ללא מעיינות ומקורות מים, למעט בורות מים שאוספים נגר עילי. בעבר הייתה בריכת חורף במקום בו השארנו מכוניות – בית העם. רובם גידלו טבק.

יש כאן תצפית למערב, לצפון ולמזרח. ממערב למזרח רואים את: שכונת החיילים המשוחררים של כיסרא, שם נמצא גם בית הספר של המועצה וגם פארק הסלעים – אזור התעשייה תפן – כפר ורדים - יפה נוף – מעלות – אבירים בשטח הרחוק יותר – צוריאל ובמרחק מעליה פסוטה – הר זבול ועליו נבי סבאלאן ושכונת החיילים המשוחררים של חורפייש – בירנית - הר אדיר – הר חירם – פקיעין למטה – בית ג'אן למעלה. בבית הקברות לידינו נמצא אתר הנצחה ל – 13 חללי צה"ל בני שני הכפרים. (431 חללי צה"ל לעדה הדרוזית כולה).

נסענו חזרה דרך בית הקברות לבית העם, מכאן התחלנו ללכת אל תוך גרעין הכפר העתיק.

חילוה – ליד החילוה פגשנו את דאמן פלאח שהיה מנהל בית הספר היסודי. דיברנו על תפקיד בית האבלים הצמוד לחילוה, על מעמד האישה בחברה ובדת הדרוזית, על ההיסטוריה הדרוזית וכו'. דאמן סיפר גם על דמותו של השייח' חליל טאפש, אצילותו ותרומתו לקהילה שכללה את בניית החילוה (בו הוא גם קבור – נפטר בשנת 1911). השם חילוה שניתן לבית התפילה הדרוזי מקורו במילה "חאלוה" שפירושה להתבודד עם האלוהים. דאמן סיפר על שני ימי התפילה ומקורן, על אורח התפילה והמבנה הפנימי של המקום. לאחר מכן חלצנו נעליים ונכנסנו לחילוה. נפרדנו מדאמן והמשכנו אל גרעין הכפר.

גרעין הכפר – בתחילת ההליכה פגשנו שני בתים ציוריים עם מדרגות אבן חיצוניות של פעם (בהמשך היו עוד). אלו היו הבתים של שתי המשפחות המוסלמיות שגרות בכפר ועברו לאחרונה לבתים חדשים. בולט כאן הגג השטוח שיש לו ערך עצום בשביל הדרוזים, מכמה סיבות: חקלאית – מקום טוב ליבוש חיטה, טבק, פלפלים ועוד. משפחתית – מקום לינה מאוורר בלילות הקיץ (לפעמים עם סוכת גפן). בטחונית – שמירה, בריחה, הגנה על הישוב על ידי חיבור גגות ואפשרות לעבור מנקודה לנקודה. בנוסף הוזכר שיש ערבות הדדית גם בין הכפרים עצמם ולכן ההתיישבות הדרוזית נעשית בגושים בקרבה גיאוגרפית, לרוב עם קשר ראייה.

בית עתיק של משפחת טרודי - יוסוף ז"ל, אבי המשפחה, היה מוכתאר הכפר. אירחו אותנו הבן סלמאן (מאבטח בטיולים) אחותו ואימו (אום סלאח. סלאח האח מת בגיל צעיר מדום לב. היה זמר נערץ באזור). דלת הכניסה גבוהה, מאפשרת כניסת בעלי חיים כולל גמלים. הבית בנוי קשתות תומכות. המרחב של בעלי החיים נסתם ויושר עם יתר הבית. יש פינת בישול עם ארובה. ממש ליד יש חקורה עם בור מים ושטח לגידול ירקות ותרנגולות. התארחנו בדיוואן עם קפה ועוגיות. ניתן להגיע עם קבוצות בתיאום עם עיסאם.

מנזול – זוהי הכיכר המרכזית של גרעין הכפר העתיק. מכאן מתפצלות דרכים לכל הכיוונים. לכאן הגיעו אנשים מכל חלקי הכפר למפגשים חברתיים. זהו הלב של הגרעין.

עיסאם קנה כאן חורבה והוא משפץ אותה. כאן יהיה ביתו. בית אחר צמוד למנזול הוא בית משפחת טרודי (ענף אחר של החמולה), בית מטופח מאד. הילדים בו, גילו אותנו ונופפו לנו. בית האבן שמדרום למנזול היה הבית של סבא של עיסאם. הסבא נולד בסוריה בשנת 1914. עלה לארץ בשנת 1928. הוא שירת במנדט הבריטי ואחר כך ב - ... אצ"ל !!?

כנסיה – הליכה קצרה הביאה אותנו לכנסיה הישנה והקטנה (כנסיה חדשה ומרשימה נמצאת בתהליכי בניה בצד המערבי של הכפר). זוהי השכונה הנוצרית של הכפר. הבית שמדרום לכנסיה הוא ביתה של משפחת נאסר - שמונה בנים כולם רופאים. מוכר יותר מבניהם הוא ד"ר גטאס מבית החולים בנהריה.

הנוצרים כאן הם יוונים קאתולים – מאלכיתים. הכנסיה הקטנה עברה שיפוץ לאחרונה, ובכניסה יש כתובת יוונית שמקדישה את הבנייה תודות לתרומתו של הפטריארך בירושלים. הכנסיה נבנתה בשנת 1927. נכנסנו, כנסיה קטנה אך מרשימה מאד. בין הדברים הסתבר שיש בכפר קהילה קטנה של ישועים.

כמיליה – מרכז החינוך והמורשת על שם ד"ר סלמאן פלאח כמיליה מקדישה את חייה לזכרו של בעלה. "אגדה" היא אומרת עליו.

סלמאן פלאח (1935 – 2016) למד בנצרת עד כיתה ח'. בכיתה ט' עבר ללמוד בבית הספר הריאלי בחיפה. תלמיד דרוזי ראשון. בחיפה הוא הכיר את תנועת הצופים שליוותה אותו עד סוף חייו. בברכת שי"ח אמין טריף הוא הקים את תנועת הצופים הדרוזית שהתמזגה לימים עם התנועה הארצית. תואר ראשון ושני הוא למד בירושלים באוניברסיטה העברית. את הדוקטורט הוא עשה בשנות התשעים באוניברסיטת פרינסטון. היה כתב בכנסת. היה מפקח על הלימודים הערביים אחרי 67. היה סמנכ"ל משרד החינוך והספורט. קשרים טובים עם זבולון המר (שגם ביקש שסלמאן יהיה אחד משני הסופדים שלו) ובגין. הוא לא רצה להיות פוליטיקאי, רצה רק לתת ולעזור לאחרים. משנת 1986 היה מרצה באוניברסיטת חיפה. כתב 43 ספרים. המשיך לעבוד גם בפנסיה, עד שחלה באלצהיימר. בית הספר המקומי נקרא על שמו.

כמיליה היא בת הדודה של סלמאן, צעירה ממנו ב-17 שנים. כשהייתה בת 15 הם התחתנו. כבר אז הוא היה כמו מלך. הם הכירו דרך אחותו של סלמאן שהייתה חברה של כמיליה. היא לא הכירה אותו ממש לפני החתונה (1969). אחרי החתונה הם עברו לגור בירושלים. אז כמיליה ידעה רק מילה אחת בעברית – "שלום". שכנות עם מרוקאית ועירקית. ד"ר פואה מלצר שלקחה אותה "את הילדה" תחת חסותה ולימדה אותה עברית מהספר "דני שובבני". "אודט" הבת הבכורה הייתה בגן "טיש" במאה שערים. נולדו לזוג 5 בנות ובן (אודט, מונה, ראנה, אמין – נשוי לבת של סבתא ג'מילה, לינה, איה). כשגדלו הבנות והיה צורך לקרב אותם לקהילה דרוזית, המשפחה עברה לחיפה. כאן כמיליה למדה נהיגה ולימודים אקדמיים. למדה אומנות, הייתה מזכירה רפואית אצל רופא נשים, עבדה עם חרשים, עיצבה תכשיטים ואופנה. כשבעלה חלה הם חזרו לכפר, והיא סעדה אותו עד הסוף. אחרי הלוויה היא ירדה למחסן והחליטה שזה יהיה המקום לחדר הנצחה ומורשת לעשייה ולנתינה של בעלה. "בעלי נתן את הנשמה שלו לכולם, אני ממשיכה את דרכו".

המקום פתוח לכולם בתיאום מראש, ללא תשלום. טלפון 0528714185.

ד"ר ענאן פלאח – ביתו של השופט פארס פלאח (אחיו של סלמאן). עו"ד, טייסת ומדליקת משואת יום העצמאות של לפני שנתיים.

תודה לעיסאם שהוביל אותנו בסמטאות הכפר, החיים, האנשים, ההיסטוריה והסיפורים.

כל הציוד הרפואי נגנב ממרפאת הכפר כיסרא

אלמונים גנבו אמש את כל
הציוד הרפואי והתרופות מ-
המרפאה שהוקמה בכפר הד-
רוני כיסרא שבגליל, לטיפול
במגפת התצבת שפרצה שם.
ערכו של הציוד שנגנב הוא
כאלף ל"י. הציוד גויס במ-
יהוד לפי הוראתו של סגן
שר הבריאות, מר יצחק רפאל,
שהורה לפתוח באופן דחוף
מרפאה מאולתרת באחת ה-
בתים.
המשיטרה פתחה בחקירת מ-
סיבות הגניבה.

ללא דילן אלקטרוניקה שבתל אביב בילדוריא

— מאת יעקב העריון —

כִּי סָרָא. כמה כוכב שמי-
עו עליו? מעט מאוד! ב-
מריכים לטוילים בארץ כ-
תוב: "כפר דרוזי קטן ב-
גליל העליון"... כיסרא כבר
מוזכר ברשימת הערים של
פרעה, רעמסס השני. "ככפר
שרידים מן התקופה הרו-
מית" — כך אומרים לטויל-
לים — אבל על אצבעות יד
אחת יכפרו האנשים שאמנם
טיילו לשם.

שרידים רומיים... מי שיבוא
ריסען שמהו השתנה מאז.
ימצא טפריו מאוד. אם יש
מקום בישראל — ונחזאל וי
שכח-אדם, מנותק מכל דרך וי
רחוק מכל קדמה — הרי זה
"קן הנשרים" המתנשא בגובה
של 720 מטרים מעל הים, ב-
פיסתו של הר סחוף וסלעי.
זה כיסרא.

שמונה קילומטרים מן הי-
כביש המוליך מתרשיחא לרמת.
שביל, שצריך להיות חצוף כדי
להקרא דרך. נוסל מן הכביש
ועולה שוב על סלעים הדים וי
על עיסות-בוץ טובעניות, עוצר
בכפר סומיע וממשיך להתפתל
תלאה עד לרום ההר, בואכה
אל הנקודה שאין נידחת ממנה
בארץ זו.

1800 שנים אחורה

720 מטרים מעל פני הים,
שמונה קילומטרים מהכביש
— — אלף ושמונה-מאות
שנים אחורה מן המאה העש-
רים. לפתות! אחרת לא ניתן
לתאר מה שאירע שם. שהרי
אי-אפשר להאמין, כי במאה זו
ימותו תינוקות בזה אחר זה
לזבובים ממחלת החצבת, שזה
מכבר אינה נחשבת למסוכנת
ואשר לופאים פוטרים אותה
בזריקת-פיניצילין אחת, אולי
בעוד ביקור בית, אמהות מר-
דוניות אינן מודאגות במיוחד:
"כל ילד עובר חצבת, לא?" —
כמה ימים בבית, וחזו"....

בכיסרא זו היתה מגפה לא
פתות חמורה מכל מגפה אחרת
בימי-הביניים — לפחות מבחי-
נת חוסר האונים שגילו כלפיה
וההצלחה עמה: "יד אלור"

הים!" — אמרו בכיסרא —
"החסבה באה". איש לא השב
להושיק רופא עד שהיה מאוחר
מדי.

המצב עדיין מעורפל בכפרים שלקו בחצבת

חזרו הצוותים הרפואיים — הכפריים מבקשים
לעורר בעיית חוסר כבישי-גישה

— טאת יעקב העליון —

בו שקינות אתמול, פי אחרי ביקור הצוותים הר- פואיים של משרד הבריאות בכפרים הערביים הנגועים בחצבת — התקבל תמונה ברורה יותר מהמתרחש ב- מקום — נתברר.

לפי עדות הרופאים עצמם, שעמם שוחחנו אמש לאחר שובם מסיוורם בכפרים הללו, אין שום אפשרות לקבוע מהו מספר הנפטרים במחוז הצפון, כיוון שהאינפורמציה אינה זו- רמת אליהם, אלא עליהם לב- דוק בכל אחת מ-150 נקודות הישוב במחוז ודבר זה אינו אפשרי.

הבדיקה שנערכה בכיסרא ו- בינות הוכיחה כי בכל אחד מהכפרים כחו 6 ילדים, כלו- מר, מספר הנפטרים כגיע ל- 16 לאחר שמוסיפים את אר- בעה הילדים היהודים שנפטרו במגדל העמק ובמשוניה.

על אף הודעת דובר משרד הבריאות, לפיה הורה סגן שר הבריאות לתגבר את הצוותים הרפואיים ולשלחם לכל נקודה ישוב שבה אירעו מקרי חצבת — לא נעשה דבר זה ורק לשלושה כפרים יצא צוות ר- פואי, שמנה שני רופאים, ש- לוש אחיות ושני חברואנים, הדרך הייתה גרועה והגש- מים שירדו אור ליום ג' קיל- קלו אותה עוד יותר" — סיפר אמש ד"ר א. מורחי רופא נפת עכו —, בקטעים רבים בדרך לכיסרא, נאלץ מישחו

לצעוד לפני הגיפ ולבדוק ב- רגליו עומק השלוליות כדי לקבוע, אם יש אפשרות לע- בור ללא חשש התהפכות. ב- קטעים אחרים הלכנו כולנו ברגל והגיפ התנהל בקושי מאתרינו".

בנוא הצוות לכיסרא הוא התחלק ל-3 חוליות. הרא- שונה, שכללה הברואן ואחות, עברה בבית לבית והועיקה את הילדים אל החוליה ה- שניה, שקבעה מקומה באחד מתדרי בית הספר והסכה אותו למרפאה. תוך שעות אחדות נבדקו 224 ילדים עד גיל בית הספר היסודי. נקבע, כי ה- מתלה כבר הלפה למעשה ו- נתגלה רק מקרה אחד חדש. אצל 3 ילדים נתגלו מחלות אחרות והיה הכרח לאשפום בבית חולים.

בינתיים הזמין ראש הצוות ד"ר מורחי את המוכתר ואת הורי הנפטרים והתגלה, כי ב- כפר כחו 6 ילדים תוך שבוע אחד, הקרוי בפי הנפריים „שבוע השלג“, באותו שבוע, שהחל ב-18 בינואר, עטה ה- שלג את הרי הגליל והכפר כיסרא היה מנותק. המתלה ב- כרובה שבוע זה התפתחה ב- מהירות ורוב הילדים כחו תוך יום-יומיים.

נתברר, כי בתקופה שבין הביקור הקודם של אנשי מש- רד הבריאות ב-13 בינואר ל- בין ביקורם אתמול לא נפטר איש וכל החולים שקיבלו טי- פול בעת הביקור הראשון —

חיילי מיעוטים סוללים כביש יחד עם תושבי כיסרא וסמיע

„איננו יודע באיזה מילים לברך אותך“ — אמר נימר עאפלי מכפר כיסרא למר יגאל אלוף, עת ביקר בכפרו לפני זמן־מה. — „ברצוני שתדע, כי ביקורך כאן חשוב לא פחות מביקור ה„באבא“ (האפיפיור)

בישראל“.

„מדוע? — שאל שר ה־

עבודה.

„מפני שה„באבא“ מבקר ב־ ישראל פעם ראשונה, ועכשיו זו הפעם הראשונה ששר מב־ קר בכיסרא“ — ענה הדרווי הנקי.

בביקור זה הבטיח השר א־ לון, כי משלד העבודה יסלול נתיבים לכיסרא, הכפר המבוי־ דר והנבונה כק־נשרים בהרי הנגליל.

מבשרים דרכי גישה

אנשי מע״ץ החלו כבר בהי

כנת התוראי לדרך בת 5 ק״מ, שתצא מפקיעין, אך עד שיחלו לסלול כביש בדרך העקלקלה וזרועת הסלעים לכיסרא ולי־

הדחפור מושך ילדים

בכפר סמיע, הגדול יותר ר־ הקרוב יותר לכביש תרשיחא, מתוהה הדחפור המיישר את דרך־העפר במרכז הכפר — אטראקציה. המוני ילדים וילי־ דות בשמלות צבעוניות, המחזי זיקים את אחיהם ואחיותיהם הקטנים, צובאים בצידי הדרך, במרפסת הגדולה שבבית מ־ פחת פאלח יש רוח קרירה ר־ ערימות של אבטיחים, בוטנים, גרעינים וסיגריות עומדים על השולחן, כיבוד לקצינים העוב־ דים יחד עם חייליהם. גם כאן שוכנו החיילים בבתי התוש־ בים, כאן העבודה קלה יותר מאשר בכיסרא, כי אין צורך להזיז סלעים, אבל קשה יותר כנראה להזיז מדעתם בני מ־ פחת אחת, שאביהם רץ לפני הדחפור, מנוסף במקל ובקולי קילות מביע את מחאתו על שהכביש יעבור ליד הבאר שי־ לו. איפוא עוד יש לסוללי כי־ בישים בעיות כאלה. בעיה כי־ זאת מצריכה שעות אחדות של שיחה, בהשחתפות סגן מפקד היחידה ולבסוף — לנימת קפה.

עונת הדייש בכיסרא היא עתה בעיצומה. העולה על אחד הגגות רואה את הנורת הנר־ נות הזתובים, המקיפים את ב־ תי הכפר.

הכנסת אורחים

תושבי כיסרא ידועים בחרי־ צותם, במדרונות הכפר, בין הצוקים, משתרעים כרמי גפן ואין פיסת קרקע שאיננה מ־ עובדת. מעל גגות הכפר נר־ אים ההרים, המכוסים חורש אלונים צפוף.

בקומה השניה של בתי הר עשירים והנכבדים בכיסרא יש חדרי אורחים גדולים, עם מר־ שבים מכוסו קטיפה. בקומה התחתונה ובחצר סובבים ילי־ דים זבי הוטם ונשים בשמלות כהות־ארוכות מפיתות אש ב־ תבונים. בקדרות מפויחות, מ־ על לערימת גחלים מתבשל הכבש — ארוחת הערב לחיי־ לים. אלה זוכים להכנסת אור־ חים נפלאה: התושבים מת־ חרים על הוכות לארחם בבתי־ הם.

לעת ערב נראות נערות הי־ נושאות על ראשיהן פחי מים מהבאר ומביאות אותם לחיי־ לים, למקלחת בתום יום הי־

עבודה.

התושבים עובדים בכביש יחד עם החיילים. נשים יחפות נושאות דליי מלט לקיר הנכ־ בה מסביב לבאר, בשולי הכ־ ביש המיועד. גברים תכולי־ עינים, במכנסי האקי, כפיות לבנות וכיפות צבעוניות, מסק־ לים אבנים מהדרך.

„כל הכבוד לכיסרא“ — אר־ מר הרס״ר. איש כיסרא לא ירשה לשכנו להזיז אבן אחת בגדר, אך לחיילים מותר לי־ „גדר“ מהדרך גדר שלמה, ר־

אני מודה, מה ומאחזית.

מעודה על המרפסת

בסיום יום העבודה נערכת סעודת ערב לכל החיילים, ב־

מפסת ארוכה בביתו של אחד
ממורי הכפר, שהיום תורה. נתן
הי כבש בקצרות, ערימות אר
רו בצלחות לבנות מאורכות.
פורסים מן הפיתה, טובלים ח-
תיכה דקיקה ב"קובה" — בשר
הי כתוש מעורב בבורגול —
אוכלים בשר כבש מבושל ב-
הלב ומקנחים באבטיחים. סיי-
רות המטעים של כפר סמיע
יניבו רק בעוד שבועות אח-
די.

במרתק נראים אורות חיפה
והמפרץ. למטה מכפר סמיע —
אורות תרשיחא. האוויר הקריר
רווי ריח חריף של שרף עצים.
אורות זעירים מהבהבים ב-
דרך העפר. החוצה את הכפר,
הסעודה נסתיימה. החיילים מ-
ציתים סיגריות וצועדים לעבר
אורות פנסי הלוקס, המכההבים
בחלונות הכפר.

הדרוזים קראו "יעישן"
בחנוכות, כביש החצבת'

מעריב, 5 בספטמבר 1965

— מאת מ. תלמי —

כביש שחור — הרש, חלק, מרובי
בבתוליותו, מופספס בשוליו בקיון-
קווים צהובים — מזנק כלפי מעלה
בפיתולים ושיפולים, כאילו היה נייר-
נשטים שגורה מתוך אקרה-שעשו-
קים. נקודת הזינוק שלו, כלפי מעלה,
היא כמוסעף שבכביש רמה — סקיעין
— חוסן. הוא מוסיים בכיכר קטנה,
בפיתנו של הכפר הדרווי כיסרא.

אורכו של זינוק אספטי זה הוא 6 ק"מ.
הוא נושא אותך לגובהו 720 מטרים
מעל פני הים, מעניק לך כמה כסה וכמה
מיצפורים, מהם אתה יכול לשאוב לקרבך
חוויות-גוף-גלילי, הנשקפות מכל עבר.

ביום ה' שעבר, זמן קצר לאחר ש'
נסתיים זיפותו, קרשט הכביש בשערי-
כבוד עטורירק. הדרוויים של ההר הזה
לבשו את בגדי חגם. הצופים ענדו את
עניבותיהם הירוקות, שלפו הצוצרות ו-
חופים, נכבדים, עטורי זקן מושלג ו-
חבושי "לאפות" לבנות נעמדו בראש ה-
קהל הממתין. עור מעט קט ופמליית
חנוכה-הכביש הופיעה מעבר מיסעף'
חוסן.

הדרוויים מחאו כפיים וקראו "יעיש ו"
שר העבודה, גאל אלון, בחליפת חומה
וחולצה לבנה פתוחת-צווארון, ניסנף בידו,
הצופים הריעו בתוצרות והקישו בחי'
פים.

בצד, הרחק מן ההמולה, עמד חמור
עצוב ולחך צמח-בחה בהבעה יגונית. כי
אילו הבין שעם פתיחת הכביש הזה נסי'
הייטו ימי גדלותו, כאילו ידע שהסקס
הזה הוא, מבחינה מסוימת, תפילת אש'
כבה שעורכים לו. מסע בן שלוש שעות
על גבו — מהכביש שלמטה ועד למרומי
כיסרא — יארך מעתה, על גבו של הר'
כביש החדש, ששישבע דקות בלבד. וה-
"טייגרים" קצוצי-החוטם של אנ"ד, כבר
מחרוצים עליו, כאילו היה זה משעולם
מאז ומתמיד.

ארוכה של עמודי טלפון, המטפסת לצידו
של הכביש, לא היתה ניטעת — אלמלא
מגיפת החצבת של חורף 1964-1965, ש'
הקפיצה את השם כיסרא אל כותרות
העיתונים. אלמלא אותם 250 ילד מתוך
300 ילדי הכפר השניא הזה שקדחו ב'
חומם; אלמלא הקורבנות שנטלה המחלה,
בטרם הצליחו לבלום אותה.

"חסבת" — קראו הדרוויים לחצבת. הם
הכירו אותה היטב. היא היתה פוקרת
אותם כמעט מדי חורף. אולם כחורף
האמור הצליפה בהם באכזריות חסרת'
תקדים. היא התפשטה במהירות מסחרה,
לא היה בית בו לא רבצו ילדים קודחים,
נחנקים, רועכים אט-אט.

מרפאה לא היתה, לא בכיסרא ולא ב'
סומיע, רופא לא היה מגיע הלום, ואיך
יגיע? תמה תקופת הרופאים הרוכבים
על חמורים במשעולים הדרויים.

בוה אחר זה החלו הילדים לנפוח את
גפם. הפאטאליזם של יושבי ההר עורר
ער, הם שלחו את המורה, שייך מן הר'
הר חרף מוג האוויר הסוער וירוך להזעיק
עזרה. הוא הגיע לעכו, עלה למשרר הר'
בריאות ותבע: "הצילון"

צוות חירום רפואי נשלח ללא דיחוי
אל ההר, הגיע לכפר המבודד לאחר
טילטולים רבים. המגיפה נעצרה והחלה
שוככת. אולם הכפרים סומיע ו'
כיסרא הפכו לשם דבר.

הוחלט אז, כי אין להותיר במדינה הזו
ישוב ללא קשר תחבורה, ללא אפשרות
של אועקת עזרה, וזהל בתכנון כביש של
ממש, בן 6 ק"מ, ובחזקת קשר-טלפוני,
וכך, בשלהי 1965, נותקה בידוחם של
שני הכפרים הדרוויים והם השתלבו ב'
מעגלי-הציוויליזציה."

3 קי"מ לכומיע, 6 קי"מ לפים -
רא. ואם מתעצל אתה להטריח עצמך
לשם תובל, פשוט, להרים את שפרי-
פרת המלפון, לגבי תושבי שני ה-
כפרים הללו עובדת זו היא עריון
בנדר של פלא-פלאותיים.

כביש שחור וחלק, עמודי טלפון ל-
אורכו, מו חלם על זה לפני שני-
תיום? מי ידע אז בכלל את השם
כיסרא, מי שמע אז על סומיע?
שני כפרים דרוויים בחר הגדול שמעל
סקיעין, שני כפרים, שהיו מרוחקים 4 ו-8
ק"מ מכביש של ממש ו-800 שנה מן
הציוויליזציה, שני כפרים, שכל הקשר
שלהם עם העולם הגדול היה שביל-
חמורים, יותר משעה רכיבה מכביש
רמה-חוסן ועד לסומיע, יותר משעתיים
עד לכיסרא.
יתכן שגם היום היה נשאר אותו שבילי
החמורים הקשר היחיד בין העולם החוסס
לכין אותו, זוג כפרים-דרוויים המתבודדים
לתם בהרי הגליל, יתכן שאותה שדרה

כבישים פנימיים ל"כפרי החצבת"

ב"כפרי החצבת" — ינח, כיסרא וכפר סומיע בגליל ה- מערבי, נסתיימה בימים אלה סלילת כבישים פנימיים, בהש- קעה של כ-170 אלף לירות. במימון הסלילה השתתפו ה- מועצה האיזורית הדרונית ה- יחידה בישראל "מרכז הגליל", שבתחום שיפוטה מצויים כפ- רים אלה, ומשרד העבודה ש- ניסה מחצית מהוצאות הסלי- לה.

עתה עוסקת חברת החשמל בתיכנון חיבורם של שלשת "כפרי החצבת" לרשת החשמל הארצית. לדברי ראש מועצת "מרכז הגליל", מר הייל דגאר יש להשקיע כ-700 אלף ל- רות במימון חיבורם של של- שת הכפרים לרשת החשמל ה- ארצית.

לפי שעה גבתה המועצה מ- התושבים סכום של 60 אלף ל- רות, שהועבר לחברת החשמל. עם קבלת תשלום זה הוחל בתיכנון חיבור הכפרים ל- רשת הארצית, אף כי נראה כי חיבורם בפועל לרשת הארצית ייעשה רק בעוד כשנתיים.

בשלשת "כפרי החצבת" — שנחפרסמו לפני מספר שנים כאשר פרצה בהם מגיפת חצ- בת שהפילה חללים מקרב ה- תושבים, מתגוררים עתה כ- 8000 תושבים מרביתם דרוזים.

מנחם דהט

כיסרא וסמיע יצאו מבדידותם

יואל דר, דבר, 17 במאי 1965

פריים אינה קלה, שכן לאורך הת-
וואי פזורים סלעים הדרך מת-
פתלת בין גבעות. גם בעלי האד-
מות לא ויתרו בקלות על חלקות
קטנות לצורך הסלילה. אך לבסוף
הצליחה מע"ץ לבצע את המלא-
כה.

רוחב הכביש, המסתעף ופונה
מפקיעין החדשה הוא 6 מטרים
ואורכו 7 ק"מ. ההשקעה המשוע-
רת מגיעה ל־600,000 ל"י. כיום
נמצאת העבודה בשלביה האחרון
נים ובתום הויפות יתפנו התוש-
בים לחשוב על השם שיינתן לכי-
ביש. יש המציעים לקרוא לו "דרך
החצבת" ואחרים מעדיפים "כביש
הקידמה". לא מעט תושבים מצי-
עים לכנותו "כביש "דבר", אשר
היה העתון הראשון שסיפר על
המתחולל בכיסרא.

העגולות שנשלחו אליו ממוסד
כלשהו. כיום קשה למצוא בן או
בת בגיל חינוך־חובה, שאינם
חובשים את ספסל הלימודים. בכי-
פר סמיע, למשל, ממשיכים ארבע
נערות ו־16 נערים בלימודים על-
יסודיים. בנצרת, בכפרי־סיף ובי-
רמי.

לפני שנה וחמישה חודשים בלבד
רעשה הארץ כאשר "דבר" סיפר
לראשונה על מחלת החצבת המש-
חוללת בכפרי המיעוטים בגליל
ופוגעת בתינוקות רבים. בעקבות
הידיעות והכתבות נערך דיון בכי-
נסת. שר העבודה י. אלון ביקר
בשני הכפרים והבטיח לתושביהם
בשם הממשלה, כי לא ירחק היום
וכיסרא וסמיע ישחלבו בחיי המ-
דינה ויחברו לעורקי התחבורה
הארציים. זמן קצר לאחר מכן
החלה מע"ץ בסלילת כביש־גישה
לכפרים. פריצת דרך לשני הכי-

מחוגי השעון החלו לגוע בשני
הכפרים הדרוזיים המבודדים כיס-
רא וסמיע שבמרכז הרי הגליל
המערבי. החיים בשני הכפרים
זורמים כיום במהירות ושוטפים
עמם את הניזון, העוני והבדידות
ששלטו בהם במשך מאות שנים.
במקום הבהמה, ששימשה אמצעי
התחבורה היחיד במשך דורות,
תמצא כעת בשני הכפרים גיפים,
טנדרים ומכוניות אחרות.

הבקתות הצרות והרעועות, ש-
שימשו לעתים תכופות מקום משכן
לאדם ולבהמה כאחד, מפנות את
מקומן לדירות מרווחות וגדולות.
גם האנאלפבתיות הולכת ונעלמת.
בעבר הלא־רחוק נאלץ התושב
לכתת את רגליו כדי למצוא אדם
שיוכל לפענח לו את האותיות

אגדה ומציאות

קורותיהם של כיסרא וסמיע לוסות בערפל. אגדה ומציאות משמשות בהן בערבוביה. בני מערוף (כך מכונים הדרוזים) מספרים על קרבות שהתחוללו בסביבה בעבר הרחוק, על גרדפים שמצאו מחסה בין ההרים ועל האחרים הארכיאולוגיים הפזורים פה ושם. המורה פאוזי אחמד (פלאח) משוכנע, כי כפי סמיע היה פעם אחד המרכזים החשובים בגליל ומספר תושביו הגיע ל-4000 נפש. מאגר המים ("אל ברכת") היה המרכז. הוא מוכן להראות בסביבה מערות קדומות, אבנים מסותחות בצורה אֶמנותית וגם סמל של מגן־דוד. אחד האחרים שעליהם גאונות הדרוזים הוא "אל מובארקה" (המבורכת), מערה קטנה, אשר לפי המסורת היו בה קדושים וגיביאים גרדפים.

העבר הקרוב פרזאי יותר. לפי גי' כ"ס דורות התיישב קומץ דרוזים בכפר זה, מספרים, כי ראשוני המתיישבים היו ילידי לבנון וכי הוא נקרא סמיע כדי ל' הנציח את שמו של אדם עתיר נכסים.

המשפחה החשובה ביותר בכפר

ולא חמיד שוררים יחסים תקינים בין שתי החמולות הללו. כ־20 אחוז מבני הכפר הם נוצרים וגם להם מוכתר משלהם. יש ארבע משפחות מוסלמיות, אלא שהש"צעתן אינה גיכרת.

כפר סמיע ממשיכה הדרך ועו"לה לכיסרא, השוכן 700 מטרים מעל פני הים. מספר תושבי כיסרא מגיע עתה ל־700 נפש, כולם דרוזים, כמו בסמיע, מקור הפר"נסה העיקרית של התושבים היא החקלאות ורק מיעוט קטן מתקיים על עבודות־חוץ.

כפר זה עודנו נחשל בהשוואה לשכנו, אך המצב במקום הולך ומשתפר ורבים מהתושבים הספיר קו להקים להם בירות חדשות ומרווחות, גם מצב הבריאות מש"תפר והילדים נראים חמונים יותר מאשר בעבר. שיפור זה הושג הודות לשיפור התזונה ולעזרה

שמגיש משרד־הבריאות.

נוסף לכביש יתקנו בקרוב ב"כיסרא ובסמיע מכשירי טלפון ויחזרמו נים לבתים ואוטובוס של "אגד" יגיע אליהם מספר פעמים ביום.

שתי בעיות

שתי בעיות עומדות בפני שני הכפרים. הראשונה — אין וכנראה לא תהיה בעתיד הנראה לעין מר עצה מקומית שתנהל את עניניהם הפנימיים של החושבים, וזאת בגלל מיעוט האוכלוסיה, משרד הפנים החליט אמנם לפני שנתיים שלוש על סיועה כפר סמיע למר עצה האורית מעלה הגליל, אולם תכנית זו הוכשלה על ידי אנשי הכפר מחשש של הטמעות ברוב היהודי.

הבעיה השניה היא בעיית הנדל ער, הסובל מעודף זמן פנוי, אין במקום מועדון או מקום בידור לנוער ובשני הכפרים קיימים רק בתריסר יסודיים ורק מעטים יכדלים להרשות לעצמם לשלוח את ילדיהם ללמוד מחוץ לכפר. נערים רבים מגלים נטיה למקצועות טכניים, אך לא קיים מוסד שיכיל שילם. העדה הדרוזית תובעת ללא הרף להקים מוסד לימוד מקצועי, דין והוא משמש כיום מנהל בית הדין השרעי הדרוזי. השני, סלמאן פלאח, הוא עתונאי ושימש ככתב פרלמנטארי של „אליום“, המשפחה השניה בגודלה וכחשל בוחה היא המולת יוסוף טרודי.

מלחמת דורות

בניסרא ובסמיע נטושה מלחמה בין השטרנות לבין הקידמה, האבות הפצים לכפות על ילדיהם להמשיך בדרכיהם, ואילו הבנים, משהררי צה"ל, מביטים על אחיהם את הכפר ובין הצעירים הנוחרים לבין הוריהם נוצרים התנגשויות, חיכוכים ומאבקים, כל עוד לא יחליטו הצעירים את אבותיהם בהנהגת העדה ובניתול החיים הפנימיים ימשיך מאבק הדורות לה.

זאת בעיה.

רבים מזקני ניסרא וסמיע יוכלו עתה לערוך השוואה בין המשטר רים שהתחלפו ביובל השנים האחרונות — תורכי, בריטי, ערבי ועתה ישראלי, זקני הכפרים יודו כי השליטים הקודמים התעלמו מהם, אך מדינת ישראל החלת באחרונה לקדם את הכפרים ולי שלבם בחיי המדינה מבחינה כלכלית וחברתית כאחד.